

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből, Pénteken Julius 21 -dik napján, 1815 -dik esztendőben.

Frantzia Ország.

Az úgy nevezett *Wanderer* Bétsi újság-
leveleknek 19-ik Juliusi darabjában, kö-
vetkezendő hasonlítást lehet *Márius* régi
Római héros, és *Napoleon* közt olvasni,
melly egész Európában nagy figyelmetessé-
get gerjesztett a' Tudósok közt. E' kettő
közt nem annyira az ő elmebeli talentomai
mint inkább az ő hadi tettei ötlenek a' tu-
dós olvasóknak szemek eléibe — *Cajus*
Marius születésére nézve Arpinumi Római
ember, első ifjuságában nagy hajlandóságot
mutatott a' hadi dolgokra, melly mindjárt
eleinte nagy figyelmetességet gerjesztett a'
vele egy korbéli emberekben, 's kivált-
képpen az ő nevelőiben. Mellyre nézve
mindjárt első ifjuságában a' politika dolgok-
nak olvasására és tanulására adta magát, és
leg elsőben is olly hivatalt viselt, melly-
ben az ő vakmerő indulatját minden okos
ember által láthatta. *Cecilius* Főpolgármes-
ter tapasztalván az ő hadi talentomait elci-
től fogva igyekezett őtet előmenetelesíteni,
és a' midőn a' Numidusok királya *Jugurtha*
közt hadi támadott volna, őtet a' maga Le-
gátusává vagy inkább General-Lajtnantjá-
vá tette, magával Afrikába vitte, a' hol a'
maga vitéz tettei, alattvalói eránt való ked-
vezése és minden hadi nyomorúságoknak
békességes eltérése által annyira megnyerte
a' katonáknak maga eránt való szereteteket,

hogy készek voltak érte utolsó tsepvé-
ket is feláldozni, 's végtére őtet fővezéreknek
sőt Consuloknak választották, és a' midőn
Rómába győzedelmi pompával visszatérte-
nek volna, őtet közönséges örömmel és meg-
elégedéssel fogadták. Méltó a' megjegy-
zésre, hogy mivel alacsony sorsból nagy
méltóságra lépett, a' nemességet nagyon
gyűlölte, és minden környülállásokban ki-
mutatta azt, hogy ő sokkal nagyobb barát-
ja legyen a' közrendnek, mintsem a' nagy
familiából született embereknek. Vitéz tet-
tei által, a' mint éppen most említettem
nagy hirt és nevet szerzett magának, mel-
lyet kiváltképpen való módon a' *Cimbrusok*,
Teutonicusok, és egyéb északi német or-
szági nepek eránt nyilatkoztatottki. Az ő
alattvalóinak sokasága, rendkívül való nagy-
sága, 's erőssége, nagy felelmet okozott az
Olasz Országi lakosokban, elannyira, hogy
az a' félelem egynéhány száz esztendők
mulva is *terror cymbricusnak*, az az *cym-
briai felelemnek* nevezetett. Darab ideig
roszszúl viselték magokat az ellenséggel va-
ló háboruságban a' *Rómaiak*; de minck-
utánna ő az ő fővezérekké választott vol-
na, egészen meghátorodtak, az ellenség
ellen vitézeket illető mérészséggel harizoltak
's többnre mindenkor győzedelmeskedtek;
ő azon is iparkodott, hogy a' katonáinak
ő hozzá, mint fővezérekhez való bizodal-
mat szüntelen nevelhesse, melly végre ő az

akkori habonás Rómáiak eránt külömkülömbféle szemfényvesztő és jövendőlo mesterségekkel élt vala. Minekutánna elegendőképen hozzákészült volna, a' mostani *Arles* nevezetű város mellett a' *Teutonussokkal* megütközvén, azokon két nap alatt tökeltesen győzedelmeskedett: még is mindazáltal a' veszedelem egészen elbáritva nem volt. A' *Cimbrusok* nagy erővel a' felső Olaszország határán állottanak, 's kisebb hadiseregeket magok előtt vittek. *Márius* a' maga győzedelmes seregeivel oda érkezvén a' *Cimbrusokat* a' mostani *Vercelli* nevű városnak környékén egészen megverte, 's ez által az Olasz Országnak jövendőbeli sorsát meghatározta; mert ha ő elvesztette volna ezen ütközetet, azon egész félszigetet kirabolták volna a' barbarus hadiseregek. Ezen tselekedetére nézve *Márius* Róma városa harmadik felépítőjének nevezett, melly nevezet annál ditsősségsébb volt ő reá nézve, mivel azt csak *Romulus* és *Camillus* viselték vala. Ezen háborúságok alatt ötször Consulságot viselt, és e'kor különös háládatosságból hatodikszor annak választatott vala. És ez volt azon egygyetlenegy példája annak, hogy annyiszor Consulságot viselt, melly különbien nem csak szokásban nem volt, hanem törvények által is megtiltatott a' Rómáiaknál.

A' Consulatust hatodikszor viselvén, *Metellust* a' maga jóltévőjét számkivetésbe küldötte; *Márius*, a' ki a' tábori láma közt mind eddig élt vala, a' békességnek tsendességét el nem szenvedte. Azért is hadat keresett, 's meg is találta a' szövetségességekkel való háborúba ezen tízes kívánságának bétellyesíttetését. De ez nem egyebet hanem az ő szerentséjének felfordittatására szolgáltatott alkalmatosságot. Egyszerre ugyan az ellenségein győzedelmeskedett, de azon ditsősségtől, mintha ő ezen veszedelmes háborút elvégzette volna, az' ő vele hadakozó Vezérek által megfosztattatott. Még e'kor a' ditsősségkereséséről le nem mon-

dott vala; Ásiában *Mithridates* ellen hadat indított; de *Sylla* által megbuktattatott, a' ki szintúgy a' Fővezérségre vágyódván, őtet Olaszágból kikergette. Mindenfelől üldözöttvén, néhány jó barátjaival elment Afrikába. Nem sokáig villongás Rómába támadván, a' maga pártosai által visszahivatott. Mintegy 1000 katonáival visszaérkezvén, egy egészen felkészült hadi seregtől már varattatott, melynek segedelmével minden városokat, utóljára Róma városát is elfoglalta ismét Consulságra, ugyanint az akkori első Státusméltóságra emeltetett. De ezen nagy méltóságban őtet a' Rómába érkezett kedvetlen tudósítások megszorították; mert *Sylla*, a' ki *Mithridatest* már meggyőzte vala, sietett vissza hazájába, hogy a' békességnek szüntelen való háborgatóját *Máriust* megbolázhassa. *Márius* ugyan hadi seregeit küldötte ellene, de azolta megverettetek. *Márius* ennekutánna azon megrettenthetetlen vitéz és bölts hadi vezér nem volt, a' millyennek magát annakelőtte kimutatta vala. Rettegő félelem győtrötte őtet, 's éjjeli ijjedések, és azon a' meggyőzhetetlen, mind jobbanjobban eiközjelgető ellenségétől való szorongattatása vetettek véget az életének. Egy fél örültségben és oly kiáltozások 's tagmozdulások között, mintha ütközetben volna, kiadta a' lelkét.

(A' többi következik).

A' Képviselők kamarájának ezen folyó holnap 1- ső napján tartatott ülésében egy Titoknok következendő írást olvasott fel: „*Előülő Uram*, A' *Napoleon* Császárnak volt Könyvtárgondviselője kötelelességüek lenni tartja, az Urat tudósítani arról; hogy Eő Felsége néhány napokkal a' lemondása előtt azt a' kívánságot nyilatkoztattaki légyen, hogy a' *Trianomi*, mintegy 2200 kötetekből álló Könyvtárt, nem különbien Egyiptomnak nagy leírását, *Viscont* Ur Görög *Iconographiájával*, egyetemben magával a' jövendőbeli magánossá-

gába elvinni szándékozik (!). Ezen utolsó két munkának kiadattatása egyedül a Császár adakozóságából származott. Igen természetes dolog az, hogy ő magának egy nyomtatványt abból adatni kíván (!!). A mi a *Trianoi* könyvtár illeti, ez csak egy kis része azoknak a könyveknek, melyek az ő parantsolatjából a Császári palotában rakattattak vala. A még hátramaradandó könyveknek száma 60,000 kötetre megyen.

„Szerentsém vagyok, megkérni az Urat, hogy nekem a szükséges meghatalmazásokat adasson ahhoz, hogy a fellyebb említett dolgokat elküldhessem. Buzgó tisztelettel maradok. Kélt *Párisban*, Jul. 1-ső napján 1815.“

Barbier.

Ezt az írást azon Commissióhoz útasította a Kamara, a mely arra kinevezett vala, hogy *Napolconnak*, és az ő familiájának sorsáról jelentést tegyen a Kamarának.

A következő napon tartott ülésében ezen Képviselők Kamarájának, *Pollinhe* ur azon commissiónak nevében e képpen szólott: „Uraim! Az a commissió, melyre az *Urak* azt bízták, hogy egy projectumot tegyen, mely szerint *Napoleon* s az ő familiájának sorsát lehessen hátorságba helyhezteni, és a mely commissióhoz az *Urak* azt a kívánást is utasították, melyet *Napolconnak* volt bibliothecarius a kinyilatkoztatott vala igen rövid idő alatt azon állapotba helyhezteni magát, hogy az *Uraknak* módokat eleikbe terjeszthesse, a melyeken *Napoleon* Császárnak a haládatosságnak azt az igazságos adóját felizethessék, mellyel Franciaország az ő nagy lelkü magafeláldoztatása eránt tazozik. De a Császár az ő megvonulása helyére való elutazásakor nem vitt magával semmit egyebet a Nemzetnek ő hozzá való hajlandóságánál, melly Nemzetnek oly sokáig szerentséje vala, őtet a maga uralkodójának szemlélni; ő azon jnsáról lemondott, melly nékie kezé-

ben vala, hogy t. i. a maga sorsát Franciaország sorsával összekapcsolhatta volna, és az elválásakor egyedül Franciaország sorsával foglalatoskodott; most ő azt kívánja, hogy a magános életének szempillantatait foglalatoskodásban tölthesse el, a mely őtet olyan dolgokra főgná emlékeztetni, a melyektől Franciaország sem lehet idegen.

„*Napoleon* bibliothekáriusa az ő nevében s az ő parantsolatjára azt kívánja, hogy neki a *Trianoi* palotában lévő könyvtár, nem külömben az *Egyiptom* nagy leírásának egy nyomtatványa, valamint a *Visconti* Ur Görög *Iconographiája* is általengedtesse. Ő azt előadja, hogy ezen két utolsó munkának nyomtatattatását a Császár adakozóságának köszönhetjük, és hogy a *Trianoi* könyvtár csak egy igen tsakély része azoknak a könyveknek, a melyek *Napoleon* parantsolatjára a Császári palotákban kiálltattak vala, és hogy ezeknek száma 60000 darabnál is többre megyen.“

„A commissió, melly a *Napolcontól* kinyilatkoztatott; es a bibliothecarius írásában beadott kívánságot közakerattal helybenhagyta, azon velekedésben vagyok, hogy ezen kívánságot, melyet ő valamelly vizsgálás alá vetni szükségteinek itelt, minden ellenvetés nélkül bekeil betelleyesíteni.

„Az is méltónak tartatott lenni a megjegyzésre, hogy *Egyiptomnak* nagy leírása három kötetekből álljon, és a negyedik ezután fog ki adattatni.“

„A commissió azt illeti, hogy a Francia Nemzet igazságoszeretősége, és méltósága kívánja, hogy a Császárnak ezen utolsó kötet is, melly az egész munkának tökéletes voltához, szükséges általengedtesse (!!). Melyre nézve a Commissió magát kötelesnek lenni tartja, következőndő resolutionalis projektumot a Kamara eleibe terjeszteni:

1. Tzikkely. A Kormányozó commissio fogja *Bonaparte Napolconnak* azon mint-

egy 2200 kötetekből álló Könyvtárat, a' melly a' *Trianoi* várban találhatik, nem különben egy nyomtatványt az *Egyiptom leírásáról* kiadott könyvből, és *Visconti Görög Iconographiájából*, haladék nélkül által engedni.

2. A' Kormányozó kommissio fogja *Bonaparte Napoléonnak* az utolsó kötetet az Egyiptomi leírásból, mihelyt az kiadattatik, megküldeni.

„E' jelenvaló resolutio a' *Pairek* kamarájával, és a' kormányzék kommissiójával közöltessék.“

Ezek után azon fontos resolutión tántáskoztak, melly is közakarattal elfogadtatott.

E' folyó holnap 6-dikán költ Brüsseli tudósítások szerint, Eő Fels. Frantzia Király ugyan ezen holnap 3-ikának estvéjén 11 órakor *Röyeből, Senlisbe* ment vala. A' maga *Chatcau-Cambresisből* (Belgytomból) elmenetele előtt következő hirdetményt tétetett Eő Felsege közönségessé:

„*Lajos*, Isten kegyelméből 's a' t. Azon időpontjától fogva, hogy a' leggonoszabb próbatétel, a' legmegfoghatatlanabb elárulás által segítettén, az Országunk haladék nélkül való elhagyására bennünket kényszerített, azon veszedelmekről mindüntalan gondolkodtunk, a' mellyek titeket fenyegettek, ha ti azon kegyetlen 's törvénytelen uralkodó igáját magatokrol lerázní nem igekeznétek. Mi sem a' mi, sem a' mi familiánkét nem akarjuk öszve egyelíteni azokkal az eszközökkel, a' mellyekkel az Isteni gondviselés az árulásnak megbüntetésében élt vala. De most, minek utánna a' mi szövetségeseinknek hataimas erőlködéseik a' tyannus szolgáit elszélesztettek volna, térünk nagy sietséggel a' mi Státusainkba vissza, hogy ott azon Constitutiót, mellyet mi Frantzia Országunk adtunk vala, ismét helyreállithassuk, minden eszközök által, mellyek tsak a' mi hatalmunkban állanak, hogy a' fellázadás-

nak, és arra szükségesképpen következett háborúnak súlyait meggyógyítsuk, hogy a' mi hűséges jobbagyainkat megjutalmazhassuk, a' gonoszokat a' fennálló törvények szerint megbüntethessük, végtére hogy a' mi Királyi székünk körül azon számtalan Franeciákat öszvegyűjthessük, a' kiknek hívsége, bátorsága, 's készsége annyi 's olly édes vigasztalást öntött vala.“ Költ *Chatcau-Cambresisben*, Jun. 25-ik napján, 1815-ben, a' mi Országlásunknak huszonegyedik esztendejében. *Lajos*. A' Király parantsolatjára: *Feltre* Herezeg, Minister 's hadi Státustitokniak.

Marsiliai tudósítások szerint, minek előtte ezen városban a' fejez zászló felszurattatott és 18-ik *Lajos* királynak kikiáltott volna, ott igen véres verekedések történtek a' hűséges polgárok, és *Bonaparte* katonái között, de ezek meggyőzettelek, 's utólljára kénytelenek voltak magokat az erősségekbe vonni. A' holtaknak száma 155-re tétetetik, ezek nagyobb részént mamelukok és *Marsiliaban* mint őrző seregek voltak.

A' *Bernaí* 30-ik Juniusi és 1-ső Juliusi tudósítások a' Párisi ujságok után ezeket írják: A' Kormányozó biztosságuk előülője, *Fouché* azt jelentette a' két kamarának, hogy az ellenség a' főváros környékein mütogatja magát, és hogy az északi ármádának minden korpusai parantsolatot vettek, hogy magokat *Páris* körül helyheztessek. Ez a' nyilatkoztatás nagy felelmet okozott. Mellyre nézve a' *Seinai* Departament' Prefektusa egy 29-ik Juniusi hirdetményében azt mondja, hogy az idegen hadi seregek a' fővárostól nem messze álljanak, 's nem sokára annak kőfalai alatt fognak megjeleenni, és biztatja a' Párisiakat, hogy meg ne ijjedjenek, hanem tsendességben 's égygyességben maradjanak meg.

A' képviselők kamarájának egyik tagja azt projectálta egy emlékeztető írásában, hogy 18-ik *Lajos* Király hivattasson visz-

szá; erre a' kamarában nagy zenebona és heves vetélkedés támadott való, de amelynek még is csak a' volt a' vége, hogy ezen projektumnak íróját azért semmi veszedelmbe ejteni nem lehet, mivelhogy minden képviselőnek szava szabad; sőt szentnek is tartatik.

A' 18-ik Juniusi tsatának elvesztése után *Bonaparte* 40 óráig se nem evett, se nem szollott semmit. Egyszer a' *Laon* felé való úton *Meu-Jeute* mellett megállapodott; innét ment *Berry-au-Bacba*; innen az *Aisne* vize mentében menvén *Beaurieuxban* két óráig maradott. A' trónusról való lemondása után 25-ikben utazott *Párisból Malmaisonba*, 's ott *Otto* Urnak visszajövetelét beakarta várni, a' ki 24-iknek éjzakáján mint meghatalmazott alkudozó követ, *Londonba* küldetett vala; az utozásának célja a' volt, hogy az Angliai kormányzástól, *Bonaparte* 's az ő familiájának számára menedékhelyet kinyerjen, azonban pedig *Havre* nevezetű kikötőhelyben az elútozáshoz szükséges készületek téttenek vala. *Bonaparte Lucian* pedig, a' mint mondják ismét *Rómába* vissza fog menni — A' Párisi *Moniteur* már azolta azt jelentette, hogy *Bonaparte* valóban a' *Havrei* kikötőhelyből elutazott, és a' *Brüsseli* újságlevelek is bizonyítják, hogy e' f. holnap 3-ikán *Plymouthi* (Anglia Országban) kikötőhelybe megérkezett légyen.

A' Tsatamezőkről.

Tegnap azt a' bizonyos tudósítást vetők, hogy Frantzia Király Éő Felsége e' f. h. 8-ának délutáni 3 órakor a' népnek kimondhatatlan örvendezése alatt a' maga *Párisba* való bemenetelét tartotta, és *Tuileria* palotába bészállott légyen. A' nemzeti testzők felszurták a' fejér kokárdát. Az egész *Páris* városa a' legpompásabb módon kivilágosított. *Fouché*, a' mint mondják, Politziaministernek neveztetettki.

F. M. Hertzeg *Schwartzenberg* a' maga fő hadiszállásával e' f. h. 11-ik napján

Dienwillébe (*Brienne* és *Vandoueres* között) megérkezett vala, és 15-ikén *Fontainchlauban* lenni szándékozott. *Ferdinand* Éő királyi Fő herczegségének fő hadiszállása 11-ikén volt *Brienneben*. F. M. Hg. *Wrede* *Sens* felé vette volt az útját. — Az e' f. h. 3-ikán végbe ment, megegyezés következtében magát a' *Loire* háta megé vonó frantzia armadától való általszökés irtóztató.

A' Párisi e' f. h. 7-ikén költ újságlevelek szerint, *Bonaparte* ugyan ezen holnap 2-ikán *Niort* városán *Rochefort* felé keresztül utozott. Hanem ugyan azon újságlevelek azt is beszéllik, hogy már egy-néhány napoktól fogva Angliai fregattok *La Rochelle* körül ó reá leselkednek.

A' *Báseli* 9-ik Jul. tudósítások szerint *Talleyrand* Ur első ministerségre, *Duc de Richelieu* hadi ministerségre, *Báró Louis* a' külső dolgokra ügyelő ministerségre, és *de la Rochefaucauld* Herczeg *Justizministerségre* 18-ik *Lajos* királytól emeltettek.

A' Képviselők kamarájának e' f. h. 2-dikán tartatott ülésében, egy a' Prusszusokkal *Versailles* és *Páris* között történt megütközéséről szölvő bulletin olvastatott fel, melly szerint *Verrieres* mellett egy erős Prussziái tsapat minden pontjaiban megverettetett, és a' *Versaillesi* úton sok holtakat és sebbeesteket hagyott maga után. Az is foglaltatik benne, hogy *Versailles* mellett két Prussziái Huszáregimentek semmivé tétettek és sok fogságra esteken kívül 1000 lovat kaptak légyen a' *Francziák*.

A' felső Rhenusi szövetséges armadának Főhadivezére F. M. Hg. *Schwartzenberg* a' maga *Saarburgban* lévő főhadiszállásáról e' f. holnap 3-ik napján következő napiparantsolatot hirdtetettki: „A' midőn mi *Frantzia* földre léptünk egy közönséges hirdetmény által adtuk tudtára a' frantzia népnek, hogy a' szövetséges hadi

seregek a' tsendes polgárokat oltalmazni, és egyedül a' *Bonaparte* katonái ellen viaskodni fognak; hogy ők minden tartományokkal, a' mellyek ő ellene magokat ki nyilatkoztatják, barátságosan bántani, és az ő pártosain kívül senkit ellenségöknek nem fognak tartani."

„Az ő bűnös próbatételét az Eggek megszegyenítették. A' *Bonaparte* Fr. Országba való visszajövele, annak 60,000 fiait elvesztésében állott, a' kik minnyáján megérdemlettek volna, hogy egy igasságosabb ügyért való viaskodásban elessenek. Egyetlenegy napon a' maga ármadájának egész lelkét elvesztette; hogy a' maga telhetetlen ditsőség keresésének áldozzon, a' Státuszgazdságának még hátra levő részét elpazerolta. Ő az, a' ki Fr. Orzágra ezen szerentséltenséget, és az idegen hadi seregeknek itt léteekkel öszvekaptsolt terheket hozta. Az által, hogy azon földet, a' mellyet ő emberi áldozatokkal bélepetett, ide hagyni akár, igyekszik az Európa 's Frantzia Orzágnak igasságos bosszúállásától megmenekedni."

„Ezen háború, a' mellyet ő felingerlett vala, megfogja találni a' maga czélját. Mi azt várjuk bírodalmasan, hogy a' szövetséges ármadaktól elfoglaltatott departementeknek lakosai a' kik tsendességnek és rendnek megtartása és az ármadák tartatásokra elkerülhetetlenül szükséges adózásoknak pontos általadatások által ezen, rövid ideig ő reájok szállott terheket megkönnyebbíteni igyekezni fognak. Azonban szükségesnek tartván, az illy rendtartáshoz megkívántató intézeteket megtemi, hogy t. i. a' tsendes polgárok meg oltalmaztathassanak, az ármadának kiszolgáltatása bátorságha helyeztettessen, és az igasságos büntetések által minden gonosz tselekedetek, a'

mellyekbe a' vak pártosság, avagy a' prédálásnak reménysége némely személyeket ejthetne, megakadalyoztattassanak, parantsoljuk, a' mint következik: —

1) Az ármada korpusainak fővezérei és a' Generálisok fogják a' legszorossabb katonai fenytéket az ő embereik között fenntartani. Mind az, valami a' katonai rendelések ellen való lészen, a' törvények szerint, keményen büntetessék meg. 2) A' requirálások minden rendtartás mellett történynek meg. A' kommissáriusok 's a' t. mindenféle szállításokról nyugtató levelet adjanak a' községeknek. 3-or Ezen nyugtató levelek aláíratassanak mindenkor. Méltó dolog lévén, hogy azok a' tsendes lakosok, a' kik az egész Fr. Orzágnak közönséges dolgát 's annak terheit nagyobb részint, mint sem mások viselik, azon lesznek a' szövetséges Fejedelmek, hogy a' Fr. országi magában igasságos kormányzékttól azt ki nyerhessék, hogy a' békességnek helyreállítása után azon terheket megismérje, és az egész Orzágra eloszsa annak igasságos megfontolása után. 4) A' közönséges rendtartásnak ellenségei ellen való kemény intézetek is nem különben szükségesek lévén, parantsoljuk, hogy a' szabados korpusokhoz tartozó minden személyek a' fegyvereiket letegyék. Ezen fegyverek a' minden kantonokban ahhoz ki neveztetendő személyeknek általadatanni fognak. 5) A' városoknak lakosai tartoznak három nap alatt lakhelyeikbe vissza jönni, a' Prefektusok 's a' t. fogják az eltávoztaknak neveiket annak igaz okaival együtt feljegyezni. A' városokra ejtet hadi adók beszédésében leginkább azok szenvedni fognak, a' kik méltó ok nélkül a' városból eltávoztak vala. *Folytatását lásd a' Toldalékban.*

Jul. 18-dik napján adtak 100 Forint Huszas pénzért 327 forintot Váltótételében. Egy Csász. aranyért 14 forintot 51 krt.